

perfidiam iudeorum

Probatio incarnatōis christi

ex hac aucte pbalitas psonaz r diuitas ipi rpi. ppter qd ad idē ppositū pbādū iduc eā aplus ad heb. j. Itē ps. cir. dr: Dixit dñs dño meo rē. r q̄ ista sint xba p̄ris ad filiū: vt pz p trāslationē chaldaicā q̄ dicit sic: Dixit dñs xbo suo sede a dext̄ris meis. Itē etiā p id qd seq̄t in eodē ps. Ex vtero aī lucifer genuit te. qz nō pōt cōpetē nisi filio dei. p h̄ em̄ qz dicit: x̄bū ēx vtero. i. genit̄ de substantia dei. oīdīf vnitas diuine el sentie: qz deitas p̄ficari n̄ pōt. p h̄ at qz dicit genit̄ de substantia dei. oīdīf dīstictio psonaz: qz nulla res seip̄az gignit. s̄līr p h̄ qd dicit: Sede a dext̄ris meis. vna em̄ psona nō dicit sedē ad dext̄rā s̄iūp̄. r sic ex hac aucte pz pluralitas psonaz: r marie qz h̄ ps. nō pōt exponi ad lram nisi de xpo: sic p̄us declarauit in epla ad heb. j. ppter qd saluator allegat eā in h̄ sensu Par. tbei. r̄r̄. r apls vbi. s̄. Itē pbalitas psonaz nō solū exp̄m̄if in scriptura veteri testamēti: s̄z etiā dēmiata pbalitas. videlz btā trinitas: Esa. xlvij. Nō a p̄ncipio i absco dīto locut̄ sum̄ ex tpe aīq̄ fierēt ibi erā r nūc dñs de⁹ misit me r spūs ei⁹. Ita s̄līr xba dei loq̄nt̄: vt pz ex t̄rtu imēdiatē p̄cedēt. s̄līr ex h̄ qz imēdiatē s̄dīf: Hoc dicit dñs de⁹ redēptor tu⁹ sc̄tus isrl. In hac aūc aucte imēdiatē p̄missa Esa. exp̄sse loq̄t̄ de⁹ de dātōe leḡ: qz fuit data i māifeste qz de die et audīēte toto ip̄o vocē dei loq̄nt̄: vt pz Exo. xij. r. qz dicit: Nō a p̄ncipio i absco dīto locut̄ sum̄. i. q̄n lex p̄mo fuit data: r imēdiatē s̄dīf: Et nūc dñs de⁹ misit me r spūs ei⁹. vbi de⁹ dicit se missum a deo et spūs ei⁹. Nūc at ē ita qz iter mittētē r missū sp̄ ē dīstictio psona lis: igif dīstictio psonaz in diuīs. i. trinitas. i. dēi missi r dei mittēt̄ r spūs ei⁹. deū at missum dicit̄ deū icarnatū. i. filiū. deū at mittētē r spūs ei⁹ dicit̄ p̄ez r sp̄m̄ sc̄m̄: r sic p̄z trinitas psonaz. Ad euadēdū at istd dicit̄ Ra. Sa. vnū mēdaciū adīuenit sup locū istū dīcēs: qz oēs p̄bē fuerunt cū moyse in mōte sinai: r ibi acceper̄t p̄b̄ias suas: sic r moyses legē: sed postea illas p̄b̄ias dēnuiciat̄ ip̄o tpe a deo dēmiatō. Et lo dicit qz xba p̄dicta s̄nt xba Esa. ab isto loco: Ex tpe aīq̄ fierēt ibi erā. i. a tpe dātōis leḡ: de q̄ fit fmo ibi fuit in mōte sinai. r qd sequit̄: Et nūc dñs de⁹ misit rē. refer̄t ad tps q̄ Esai as missus ē ad ānūciā dū ip̄o illa q̄ p̄us acceper̄ in mōte sinai a dño. s̄ istd dicit̄ pz rē fallū multipl̄. nā imēdiatē p̄mit̄ t̄f x̄bū dñi loq̄nt̄ de dātōe leḡ cū dicit: Nō a p̄ncipio in absco. lo. s̄. r lo imēdiatē s̄dīf: Ex tpe aīq̄ fierēt ibi erā. r sic ex mō loq̄ndi pz qz x̄bū eiusdē. r sic pz illud scdm̄ nō ē x̄bū Esaie: s̄ ip̄i dei: sic r p̄mū. qz at p̄mū sit x̄bū de loq̄ntis de dātōe leḡ pz p̄ lraz p̄cedētē: qz ibi p̄mittit̄: Ego p̄m̄us et ego nouissim⁹: imā mea fundauit terrā rē. qd nō pōt dīcē de Esaia. Itē h̄ lo. hebraica qz ap̄ eos ē autētica reputat sup illū locū: Exo. xij. Ego sū dñs de⁹ tu⁹ rē. dicit sic: Si dicit̄ i secreto fuit fmo. i. leḡ: none iā dicit̄ ē Esa. xlvij. Nō a p̄ncipio i absco. lo. s̄. r sic pz p̄ istā h̄ lo. ap̄ eos autētica qz istd x̄bū Esa. i p̄sona dīcētis dei: et h̄ de dātōe legis. Itē sup illud Exo. xij. Ego dñs de⁹ tu⁹. r sic pz nō solū ex t̄rtu p̄cedētī r se quētī: s̄ etiā ex glōis hebraicē ap̄ in deos autēticē: qz auctas p̄allegata Esa. non a p̄ncipio rē. nō ē itelligēda de ip̄o Esaia loq̄ntē i p̄sona p̄p̄ias: s̄ magis loq̄t̄ in p̄sona dei: qz p̄mo dicit legē in mōte sinai: r postea missus i mūdū a deo p̄re r spūs ei⁹ ad redēptionē hūani ḡnis fm̄ qz exp̄m̄if māifeste i p̄dicta aucte. r lo in fine illi⁹ auctis p̄onif: Hoc dicit redēptor tu⁹ sanctus isrl. Itē qz dicit Esaia fuisse i mōte sinai ē valde absurdū qz Esa. adhuc n̄ erat nat⁹: imo fuit nat⁹ p̄ fere p. dcl. rrvj. an nos: qz ab egressu de egypto vsqz ad. liij. ānū regni salomōis in q̄ sūdātū ē tēplū: s̄līr x̄r̄t̄ ānī. ccccl. rxx. vt h̄. iij. Reg. vj. et ex tūc vsqz ad p̄mū ānū ōcie regis iuda sub q̄ cepit Esaias. p̄ p̄betare s̄līr x̄r̄t̄. ccvj. ānī: vt pōt h̄rī de facili cōputādo tpa regū it̄rmedior: sp̄ciēdo t̄rtū r q̄rtū lib̄rū Regū. Si autē dicit qz Esaias postq̄ accepit p̄p̄biā i mōte sinai mortu⁹ sit r p̄ lōē dē oib⁹ p̄b̄is: vt pz ex p̄dictis. Si at dicit qz aīa Esa. fuit creata aīa corp⁹: r sic fuit i mōte sinai i aīa r nō in corp⁹: r postea illa aīa tpe ōcie fuit p̄iūcta corp̄i p̄ viā nature ḡnato r organigato. h̄ dicit̄ ē h̄ scripturā h̄. j. r. ij. c. Formauit hoies de⁹ dīmo fr̄e: r sp̄m̄ r̄t̄ rē. ex qz pz māifeste qz organigatio corp̄is hūani p̄cedit origine creationē et īfusione aīe. Itē Zach. xij. dicit: Hoc dicit dñs ex t̄dēs celos et fundās terrā et fingēs sp̄m̄ hoīs i eo. ex qz pz qz aīa hoīs creat̄ i ip̄o corp⁹ iā organigato. vñ et glo. hebraica sup locū istū sic dicit: Creator creat aīas cū p̄fectiōe

p̄fectiōe figure hūani corp̄is. Itē arguit̄ qz vtrāqz r̄fionē s̄nt qz si Esaias fuit in mōte sinai tpe legis date: et h̄ fuit i aīa t̄m̄ siue i aīa et corp⁹ s̄lī. r ibi accepit. p̄b̄erā quā postea dēnuiciauit et sic alij p̄b̄e. seq̄t qz scriptura veteri testamēti in magna p̄te sit falsa: qz sep̄issime dicit p̄b̄as accepisse sp̄m̄ p̄b̄erā dī de nouo: sic pz d̄ heliseo. iij. Reg. ij. r de Ezechiele: Ezech. j. r d̄ multis alijs. s̄līr qz reuelatiōes s̄nt facte ip̄is p̄p̄his de ip̄is q̄ īgrābāt̄: sic pz de heliseo. iij. Reg. ij. vbi dicit de illa muliere funamite: Aīa ei⁹ in amaritudine ē r dñs celauit a me. s̄līr d̄ Ba niele de q̄ scribit̄ Dan. j. qz de⁹ dedit illi intelligētā v̄sionū. r ij. ca. q̄līf reuelat̄ ei somnū Nabuchodonoz r ei⁹ īterpta tio. et. ix. ca. ītroducūf āgel⁹ gabriel reuelās Danieli dicitū m̄y steriū hebdomadaz: et i p̄lib⁹ alijs loc⁹ eiusdē libri s̄nt īducif. s̄līr etiā i alijs lib̄is veteri testamēti: vt pz īt̄nēt̄: q̄ omittit̄ p̄ p̄līritatē vitādā. h̄ at oīa et s̄līa eēt̄ simplr̄ falsa: si p̄b̄e p̄f̄e cre accepissent p̄b̄ias suas in mōte sinai: qz ex tūc fuissent de oib⁹ illuminati: siue fuissent ibi in aīa t̄m̄: siue i aīa et corp⁹. r sic pz qz de h̄ Ra. Sa. nō solū ē h̄ totā scripturā veteris testamēti et p̄b̄erā q̄ dicit qz aīa p̄cedit corp⁹: s̄z h̄ totā scripturā p̄b̄oz: vt ex p̄dictis pz. r sic ex p̄dicta aucte Esaie trinitas psonaz pz i diuīs. Ad idē etiā fac̄ illd Ec̄s. iij. Funicul⁹ triplex difficile rūp̄f. h̄ lo. hebraica. S̄sus videt̄ eē m̄ysteriū trini dei r vni⁹: nō de facili dīscutit̄. s̄ h̄c h̄ lo. ātīquā modērnī iudei p̄uertē rūt rezoq̄ntes h̄c trinitatē ad tria attributa diuīa q̄ s̄nt potētia: sapia: et bōitas. s̄ h̄ est. s̄. īprobātū. Idē in ps. Verbo dñi celi firmati s̄nt et spūs dñs ei⁹ rē. et sic de alijs. Itē igif p̄ncipa le q̄līter pluralitas psonarū possit p̄b̄ari p̄ scripturā a iudeis receptam. s̄m̄līter et trinitas dēterminata.

Probatio incarnationis diuine personē. Ec̄dū p̄ncipale ē p̄bandū. i. icarnationē diuīe p̄sonē: ita qz messias p̄missus i lege et p̄b̄is sit ver⁹ de⁹ r ver⁹ hō: r ad h̄ p̄bādū adduco auctē h̄iere. r̄r̄. iij. Ecce d̄i es ve. dicit̄ do. et susci. da. ger. iustū. et p̄ h̄z r apparet̄ x̄p̄i dūa nitas: qz h̄ auctas fm̄ oēs expositores hebreoz itelligit̄ d̄ xpo ad lraz. seq̄t i eadē serie t̄r̄ r in eadē p̄sona. Hoc ē nomē qd vocabūt̄ eū dñs iust⁹ n̄. r p̄ h̄ exp̄m̄if x̄p̄i diuitas vera: qz vbi h̄m̄: Iust⁹ dñs n̄. i. hebraico h̄r̄: nomē dñi tetragrāmātō: qd nomē ē p̄p̄ximū īter noīa diuīa. r ap̄ h̄ de nullo dicit̄ nisi de deo. s̄z ad h̄ r̄ndēt̄ aliq̄ dīcētē qz nomē dñi tetragrāmātō nō d̄ de vero deo t̄m̄ s̄ etiā de alijs vt h̄r̄ Ezech. vl. de illa ciuitate qz describit̄. ibi: Et nomē ciuitatis dñs ibidē. vbi h̄m̄: dñs ibidē. In hebraico p̄ōif nomē dñi tetragrāmātō. r sic illud nomē d̄ illa ciuitate q̄ t̄m̄ nō ē idē qd de⁹. r̄. Frem. h̄. r̄. iij. d̄: Vocauit abraā nomē loci illi⁹ dñs videt̄: vbi h̄m̄: dñs. In hebreo p̄ōif: Tetragrāmātō: r sic loc⁹ ille noīaf illo noīe: vt videt̄. Itē iudicū. vj. Edificauit igif ibi gedec altare dño: vocauitqz id dñi par. In hebreo h̄r̄: dñi par: r ibi ē nomē dñi tetragrāmātō: r sic idē qd p̄us. s̄. dicit̄ ē h̄r̄. Itē Exo. r̄. vj. Edificauit moyses altare dño r vocauit nomē ei⁹: deus exaltatio mea. vbi nos h̄m̄: dñs. In hebreo ē nomē dñi tetragrāmātō. et sic idē qd p̄us. s̄z ista r̄fio nulla ē: qz nullū p̄dictoz noīaf p̄p̄io noīe dei qd ē nomē dñi tetragrāmātō: s̄z nomē dñi tetragrāmātō a qdā effectu dei: qz sol⁹ de⁹ noīaf h̄ noīe. r h̄ nō ē icō uentēs: sic aliq̄s hō h̄i vocat̄ A deo dat⁹: vel dēndedit: v̄l all qd h̄m̄. nō t̄m̄ vocat̄ de⁹ absolute: qz h̄ est ip̄i. r h̄ pz dīscut̄ rēdo p̄ oīa p̄dicta: qz Ezech. vl. nō d̄: h̄ omē ciuitatē dñs: ita qz noīef nomē dñi tetragrāmātō: s̄z d̄ ibi nomē ciuitatis dñs ibidē. i. dēnomīari d̄ a diuīa ībitatiōe. et h̄ p̄z p̄ chaldaicā trāslationē q̄ sic h̄z: Nomē ciuitatis. exp̄onēs adiecit: A die q̄ fec̄ dñs dēscēdere suā diuitatē ibidē. s̄līr h̄. r̄. iij. nō d̄: Vocauit abraā nomē loci illi⁹ dñs absolute: s̄z dñs videt̄: qz loc⁹ il le nō ē noīaf nomē dei tetragrāmātō: s̄z ē noīaf a v̄sioe diuit̄ na: qz vidit̄ ibi h̄ilitatē et afflictionē ip̄i⁹ īaac. liberans eū a morte et arētē loco ei⁹ p̄onēs. Itē alif qz abraā vidit̄ ibi i spū tēplū deo edificādū p̄ salomōnē in q̄ de⁹ v̄sūt̄ erat p̄ces ip̄f sui et oblatiōes. et h̄ pz p̄ trāslationē chaldaicā vbi d̄: A dora uit̄ ibi abraā et ait corā dño. h̄ erūt colētes corā deo gētēs. s̄līr Exo. r̄. vj. Moyses nō vocauit id altare noīe dñi tetragrāmātō absolute: s̄z vocauit id dñs exaltatio mea: a qdā effectu di uino: qz dñs liberauerat ibi ip̄m̄ a manib⁹ Amalech ad p̄ces Moysi: vt pz ibidē. s̄līr iudicū. vj. Sedē nō vocauit altare il lud nomē dñi absolute: s̄z a qdā effectu diuīo. Et iō vocauit il lud dñi par vel dei par: qz dñs p̄miserat sibi pacē ab inimicē p̄sc̄ntib⁹ eū: et de facto cōpleuit. Et h̄ p̄z p̄ trāslationē chal daicā q̄ sic h̄z: Edificauit sibi gedec altare dño et fuit sup il lud deo q̄ fecit ei pacē. Patet igif ex p̄dictis qz nomē dñi tetra grāmātō nō d̄ de aliq̄ h̄i de deo vero t̄m̄. Hoc etiā exp̄sse d̄ x̄t̄ Rabbi Moyses in libro directiōis p̄plexoz: dīcēs exp̄sse qz

Probatio

oia noia diuina deriuata sunt ab opib⁹ diuinis: pter nomē Te
tragramaton: qd ē appropriatū altissimo creatori. et fm ipsum
sola denorat diuinā essentia cū pprietatib⁹ suis intrinsecis. Ce-
tera aut noia diuina imposita sunt ab opibus diuinis: sic ptz de
hoc noie hely et adonay: q̄ int cetera noia sunt magis ppria
et tū h⁹ nomē hely vel adonay iponit ad significandū deū ex
general⁹ puidētia. et pp̄ h⁹ cōicaf alijs vii iudices et sapiētes
et diuina sapia pditi aliqñ noianē hely in sacra scriptura: vt
dic̄ ps̄. Ego dixi diū estis rē. In hebraico ponit helym: et p̄
milia habent in plurib⁹ locis. et s̄lr habet de h⁹ noie adonay:
qd imponit ab vniuersali p̄sidētia. et ideo bñ d̄r in scriptura d̄
potētibus et regibus. nō aut ita ē de noie dñi. Tetragramatō
qd significat diuinā cēntiā nudā et purā absq̄ respectu ad ex-
tra: vt dicit doctor p̄dictus. et iō nō ē cōicabile alteri. et iō cuz
ip̄e xps̄ noiet h⁹ noie: vt p̄z p̄ auctē allegatā: Hiere. xxiij. p̄z q̄
ip̄e xps̄ ē verus deus. Prop̄ h⁹ alij soluerūt aliq̄ auctē p̄dictā
corrūpētēs verā lram dicētes q̄ sic ē in hebreo Hiere. xxiij. Et
hoc ē nomē eius q̄ vocauit eū dñs iustus n̄r. ita q̄ nomē dñi
Tetragramaton loco cuius ponit in trāslatiōe nra dñs: vt di-
ctū est nō referē ad messā filiū dauid: sed ad deū vey q̄ voca-
bit ip̄m ad liberationē ppli israel qñ placuerit sibi. Contra
istā solutionē nō pōt argui: nisi ostēdēdo q̄ sibi corrūpūt ve-
rā lram: et negāt veritatē vt negēt xpi diuinitatē. H aut posset
optime fieri ex antiq̄s biblijs q̄ nō essent corrūpē in passu isto
et in alijs in q̄bus fit mēto d̄ diuinitate xpi si haberi possent:
et h⁹ mō illi q̄ p̄cesserunt nos h⁹ eos in h⁹ passu et p̄similibus ar-
guebāt. h aut ego nō viderim aliquā bibliam iudeoz q̄ nō sit
in passu isto corrūpta. tñ audui a fidedignis rōne vite et p̄sciē-
tie et sciētie affirmatibus iuramēto q̄ sic viderāt in antiq̄s bi-
blijs sicut habet trāslatio Hiero. supius iuducta. Si aut nō pos-
sunt haberi antiq̄ bible nō corrūpē: recurrēdū ē ad alias trās-
lationes q̄s iudei rōnabiliter negare nō possunt. Et p̄ h⁹ pote-
rāt p̄dicta salutas dep̄hendī. Et p̄mo dep̄hendit p̄ trāslationē
xx. interpretū q̄ sic h̄z vt trāslatio Hieronymi: vt p̄z p̄ officiū
ecclesiasticū qd de ista trāslatiōe assumptū est: in q̄ qdē officio
sic ponit ista auctoritas. In dieb⁹ illis saluabit iuda: et israel
habitabit p̄sidenter: h est nomē qd vocabūt eū dñs iustus n̄r.
Et h⁹ p̄z q̄ nomē dñi Tetragramaton ad xpm referē. Sed q̄ re-
ret aliq̄s t̄ bñ: quō. xx. interpretes sic trāslulerūt: qz q̄m pote-
rāt in sua trāslatiōe optebāt diuinitatē ipsius xpi ne rex Pro-
lemus crederet eos adorare duplicē diuinitate: vt dicit Hiero.
in p̄logo p̄tatenchi et in plurib⁹ alijs locis. Ad h⁹ ē dicē-
dū q̄. xx. in h⁹ loco sufficēter op̄nerāt diuinitatē xpi: qz trās-
ferēdo de hebraico in grecū nō posuerūt nomē d̄ci Tetragra-
matō: sed loco eius posuerūt nomē cōe: k yrlos: qd in greco so-
nat idē qd dñs apud nos. Et h⁹ nomē pōt dici de deo vero seu
de qlibet magno p̄ncipe seu magnate: et eodē mō Hiero. trās-
ferēs de hebraico in latinū posuit nomē cōe dñs: qz nō habuit
nomē ppriū corrdēs noī dñi Tetragramatō. iō loco eius po-
suit h⁹ nomē cōe dñs: qd indifferēter dictum ē de deo et qlibet
hoie magno. pp̄ qd auctoritas Hiere. xxiij. similis nō est effi-
cax ad p̄bandū xpi diuinitatē fm trāslationē Hiero. sed solū
ex hebraica veritate fm quē modū ego p̄cessi. Sedo p̄z falsi-
tas iudeoz in loco p̄dicto p̄ trāslationē chaldaicā q̄ est autēti-
ca apd eos q̄ sic h̄z: Ecce dies veniūt dicit dñs et suscitabo da-
uid messā iustū: vbi h̄emus Hermē iustū. Et q̄ p̄z q̄ hec aucto-
ritas itelligit de xpo ad lram. et sequit in trāslatiōe chaldaicā.
Et h⁹ est nomē qd ip̄i appellabūt et dñs iustus n̄r: et Hiere.
xxij. trāslatio chaldaica h̄z: Et h⁹ est nomē qd ip̄i dicēt et dñs
iustus n̄r. et ibi ponit nomē dñi Tetragramaton vbi posuit h⁹
nomē dñs. Et q̄ patet q̄ in hebraica veritate non est vocabit:
sed vocabūt. et sic patet q̄ nomē dñi Tetragramatō referē ad
messā q̄ noie dicit Hieremias ip̄m appellandū seu noian dū a
p̄p̄s sibi sub d̄tis. Et iō alij aliter soluerūt dicētes q̄ p̄ h⁹ no-
men nō habet q̄ messias sit deus: qz nō d̄: q̄ debeat esse deus
sed vocabit deus. Sed ista r̄sio nō valet: qz ista nomiatio vel
vocatio si vera esset sequit q̄ sit deus re sicut nomie. sic aut est
in p̄posito: qz ibidē deus p̄mittit de ip̄o sic noiato: Ecce dies
veniūt dicit dominus et suscitabo dauid germē iustū et regna-
bit rex et sapiens erit et faciet iudiciū et iusticiā in terra. Hoc
aut esset falsum si nomē diuinitatis ppriū sibi vsurparet: et il-
lo noie vocari se pmitteret: nisi fm veritatē deus esset. Et sic li-
cet iudei expectēt messā p̄x hominē futurū: tamē expectāt eū
sicut pp̄betā sanctissimū et sanctiorē Moysē. hoc aut esset im-
possibile si pmitteret se vocari noie domini Tetragramaton:
nisi sic esset fm veritatē. imo incurreret peccatū blasphemie: et
sic patet q̄ illa obiectio nulla est. Item ad p̄bandū xpm es-
se vey deū et hominē: adducat illa auctoritas Esaiē. ix. vbi de
xpo sic

xpo sic d̄r: Paruulus natus ē nobis et filius datus ē nobis:
et factus ē p̄ncipatus sup humer⁹ eius: et vocabit nomē eius
admirabilis: cōsiliarius: deus fortis p̄ futuri seculi p̄nceps
pacis. Et p̄ h⁹ qd d̄r: Paruulus natus ē. ostēdit ip̄m xpi ve-
ra hūanitas. p̄ h⁹ aut qd sequit: Et vocabit nomē eius admira-
bilis rē. apparet eius diuinitas. Sed ad h⁹ r̄ndēt dicētes:
q̄ in hebreo nō habet vocabit h⁹ vocabit. et sic illud q̄ imedi-
ate sequit qd exprimit diuinitatē nō referē ad puillū natū: sed
ad vey deū noiantē ip̄m: et nomē p̄ncipatus in fine aucto-
ritatis cū d̄r: P̄nceps pacis: ita q̄ fm eos nō est p̄nceps in no-
minatiōe: sed potius in vocatiōe: o p̄nceps. vel potissime in
accusatiōe p̄ncipē pacis: qd de facili possunt dicere: qz noia
apud eos sunt in declinabilia. et iō eodē mō scribit noiatum
et accusatum. Et igitur sensus auctoritatis fm eos: Paru-
lus natus ē nob rē. et vocabit ille q̄ est admirabilis p̄siliari⁹
deus fortis: p̄ futuri seculi nomē eius. i. puillū natū: p̄ncipē
pacis. et iō dicūt q̄ ista auctoritas ē intelligenda de p̄ncipē
Egēbia rege iuda sub q̄ dñs dedit ip̄o pacē interfecto exer-
citu Sēnacherib regis assyrioz ab āgelo diuinitas misso: vt
habet. iij. Reg. xi. Et si dicat q̄ de xpo debeat intelligi:
h⁹ nō p̄bat eius diuinitas. h̄z qz sic r̄ndēt corrūpūt textū. iō
recurrēdū ē ad alias trāslatiōes sicut feci in auctoritate supra
dicta. Et p̄io p̄z h⁹ falsum p̄. xx. interpretes tñ habet h⁹ vocabi
trāslatio dicit Hiero. in sua trāslatiōe. sed tñ in h⁹ differunt a
trāslatiōe Hiero. qz noia exp̄mentia diuinitate xpi ecla-
uerāt in sua trāslatiōe rōne p̄dicta in p̄cedētī auctoritate. et
ideo sic trāslulerūt: Puer natus ē nob et filius datus ē nob:
silius impiū sup humer⁹ eius: et vocabit nomē eius magni cō-
siliū āgelus. Et isto mō in officio misse recitat in natiuitate do-
mini: qz officiū ecclesiasticū in his q̄ accipiunt de veteri testa-
mēto: sequit trāslationē. xx. interpretū saltē in plurib⁹. p̄ hanc
aut trāslationē p̄z q̄ in hebreo nō est vocabit h⁹ vocabit vt istī
dicūt corrūpentes textū. et p̄ p̄sequēs q̄ ista noia admirabilis
p̄siliarius et deus fortis rē. q̄ sunt exp̄mentia diuinitatē refer-
runt ad p̄ncipē natū: sicut et illud qd istis noibus corrūdet in
trāslatiōe. xx. f. h. Et vocabit nomē eius magni p̄siliū ange-
lus: qd idē significat implicite et velate: qz ista noia diuinita-
tē xpi exp̄mentia significat explicite et manifeste q̄ maximū cō-
siliū et secretū diuinū fuit incarnatiōis diuīe mystēriū anteq̄
in effectu cōpleret. p̄z etiā q̄ ista pacē dicit v̄bere itelligit d̄ pa-
ce quā habuit ip̄s israel sub Egēbia rege: interfecto exercitu
Sēnacherib. p̄z falsum p̄ sequēte textū: qz imediate sub d̄i
auctoritate p̄dicta Esaiē: Multiplicabit ei⁹ impiū et pacis ei⁹
nō erit finis. qz ista par quā habuit tūc sub Egēbia ip̄s fuit
satis breuis: vt patet intuenti quartū libz Regū. Itē p̄dicta
respōsio iudeoz patet falsa p̄ translationē chaldaicā q̄ sic ha-
bet: Infans datus est nobis: et filius datus ē nobis: et recipi
et sup se legē ad seruandū eā: et vocabit nomē eius de ante ad
mirabilis p̄silio: deus fortis: p̄manēs in secula seculoz messias
as in cui⁹ dicit multiplicabit par. p̄ h⁹ em qd d̄r h⁹ messias: p̄z
q̄ hec auctas nō ē intelligēda de Egēbia h⁹ de xpo. p̄ h⁹ ar qd
hic d̄r: Et vocabit nomē ei⁹ de ante admirabilis p̄silio de⁹ fortis:
p̄z q̄ noia diuinitatē exp̄mentia referunt ad xpm: ita q̄ ip̄e est
verus de⁹. Qz aut interponit h⁹ ista determinatio de ante qd
nō ē in hebreo: h⁹ ē ad denotandū q̄ nomē xpi p̄ri⁹ fuit vocatū
a deo et etiā ab āgelo q̄ tp̄alit nasceret: fm q̄ habet Luc. ij.
et Matth. j. Qz aut in hac trāslatiōe chaldaica d̄r: Et recipiet
sup se legē ad seruandū eā. loco cuius in hebreo et in trāslatiō-
ne Hiero. habet: Et factus ē p̄ncipat⁹ sup humer⁹ eius. h⁹ ē
ad denotandū q̄ xps̄ erat impleturus legē et seruaturus. fm q̄
ip̄emet dicit Matth. v. Nō veni soluere legē s̄ adimplere. Et
notādū q̄ in p̄dicta auctē Esaiē vbi de xpo d̄r: Et multiplica-
bit eius impiū. i. hebraico ponit: Leuiatib⁹. Et in latīo sonat
multiplicabit. et scribit hec dictio hebraica p̄dicta sic q̄ hec lra-
men: clausa ponit in medio dictionis: qd est h⁹ natura huius
lre: et modū scribēdi hebreoz: q̄ nunq̄ alibi ponit nisi in fine
dictionis. fm q̄ tāgit Hiero. in p̄logo galeato vbi dicit q̄ sun-
q̄nq̄ lre duplices apud hebreos: qz p̄ has alij scribunt fines
dictionū: alij p̄cipia et media. et de his q̄nq̄ lris duplicib⁹.
vna est men clausa, alia est men aperta. Men clausa sem-
per ponit

incarnationis christi

... pmi tēplī vsqz ad destructionē scēti p Anū & Aspasia / nū dices: Et lxx. p̄cise hebdomade sūt. i. p̄finitē. Sup p̄plū tuū & sup vrbē scētā tuā: añq̄ veniat p̄fecta captiuitas ip̄oz q̄ facta ē p̄ romanos cōburētēs ciuitatē & tēplū & eijciētēs in / de p̄lin iudicē. Et osimē p̄uaricatio. i. vt desistat a p̄uari / catiōibz castigari p̄ dicitā captiuitatē & afflictionē. Et delect / inq̄tas eoz. s. p̄ captiuitatē & afflictionē predictā q̄ eis p̄ pe / na: vt dicit: Et adducat iusticia sempit̄na. i. vt i eternū iustificē / tur p̄ predictā captiuitatē: p̄ pctis penā tolerādo. Et sic fina / liter ipleat visio & p̄p̄etia. i. visioēs de x̄po p̄missē p̄ p̄bas. / Et vngat scētificōz. i. arca dñi & vasa sanctuarij: q̄ recuperā / banf p̄ messā i fine hui⁹ captiuitatē iudeoz vcturū: vt dicit. / Sz q̄tū debeat durare ista captiuitas: nō dicit p̄ p̄ns deimi / nar⁹ aduēt⁹ x̄pi ip̄si⁹ h̄ nō diffinit. Quasi at̄ exponat lram se / q̄ntē hic omitto. tū qz nō ē necessariū ad p̄positū. tū qz diffuse / tractauit h̄ sup p̄an. Qz at̄ ista expositio sit falsa & extorā scētā / p̄ eos: p̄tz p̄ lram p̄cedētē: vbi dicit qz āgelus gabriel venit / orōnē Danielis orātis p̄ liberationē ip̄si ad declarādū eraudi / tionē sue petitiōis. & iō nō solū nūciauit ei liberationē de capti / uitate babilōica: s̄ etiā p̄fectā liberationē fiendā p̄ x̄pm de q̄ / p̄ncipali Danielis orabat. & iō dicit qz āgelus veniebat ad denū / ciandū Danieli p̄fectā liberationē sui ip̄si: & nullū certū tēp⁹ / liberationis fiendē p̄ x̄pm. h̄ ē valde absurdū & p̄cedētē lre cō / trariū: qz āgelus nō venisset ad solationē Danielis: s̄ magis ad / ei⁹ desolationē. Itē qd dicit qz p̄ captiuitatē in q̄ sūt desistat a / p̄uaricatioibz. h̄ manifeste ē falsum: qz sup oēs gētes intēdunt / forislegis & angurij: vt scit illi q̄ nouerūt scētā illoz: & tū ista / maxie p̄hibēt i lege dīna. sic p̄tz i Deut. & Exo. & i p̄lib⁹ alijs / locis veterē testa. Itē qd dicit i pleri visioēs p̄p̄az per merita / eoz: est iō qd dicit Deut. lxx. Scito qz nō p̄p̄ iustificatioēs tu / as dñs deus tuus dederit tibi terrā hanc optimā i possessionē / rē. & multo min⁹ p̄pter iusticias eoz est iplenda p̄missio: & ma / xime qz de eo scribit Esa. viij. Et erit i lapidē offēsiōis & petrā / scādali duabz domibz isrl rē. Itē qd dicit p̄ vnctionē scētificōz / intelligi vnctionē arce & sanctuarij q̄ recuperābanf p̄ messā / rē. h̄ ē p̄tra illud qd dicit Hier. iij. Quis multiplicari fuerit: & cre / uerit i terra isrl in diebz illis ait dñs: non dicēt vltra arca te / stamētū dñi: neqz alcēdet supra cor: neqz recordabunt illi: ne / qz visitabunt: nec fiet vltra. h̄ est dicitū qz cerimōiē veterē testa. / oīno cessauerunt post passionē x̄pi. ex tunc enī fuerūt moxue: / pluribus etiā alijs modis argumētari sup Danielē p̄tra p̄di / ctū errorē: s̄ ista ad p̄ns sufficiāt. Itē p̄bat tps aduēt⁹ x̄bi / sti cē p̄teritū: p̄ id p̄an. ij. vbi dicit qz Nabuchodonosor vidit / statuā magnā. hui⁹ aut̄ statuē caput ex auro purissimo & opti / mo fuit. pectus aut̄ & brachia ex argēto puro: venter & pedes / ei⁹ & femora ex ere: tibiē aut̄ ferre rē. Sequit̄: Abscisus est la / pis de monte sine manibz: & p̄ cussit statuā in pedibz eius fer / reis & fictilibz & cōminuit eos. p̄ h̄c at̄ statuā designat̄ q̄t / tuoz regna magna sibi i orbe succedētia: s̄m qz Daniel dinitus / inspirat̄ ibidē exposuit. p̄mū ē regnū chaldeoz: qd significat̄ / p̄ caput aureū: vt ibidē dicit scōm ē regnū p̄laz: qd significat̄ p̄ / argētū: qd subiecit sibi regnū chaldeoz. tertiuē regnū greco / rū seu alexandri: qd p̄ es significat̄: qd subiecit sibi regnū p̄laz. / q̄tū est regnū romanoz: qd p̄ ferrū designat̄: qd subiecit sibi / regnū grecoz & alla regna mūdū: sic ferrū domat oīa alia me / tallā. p̄ lapidē aut̄ abscisum de monte sine manibz designat̄ / ipse x̄ps iēsus sine regnū ei⁹: cui subijciendū erat romanoz im / peritū: vt predictif. Ista aut̄ pleni⁹ declarauit sup Danielē: Sz / pono hic breuif qz in predicta expositioe oēs expositores tā ca / tholici qz hebreoz p̄cordāt. Tūc h̄ supposito arguo sic: Quia / in predicta p̄p̄etia exp̄mif qz ille cui subijciendū erat regnū / romanoz erat ipse christ⁹. cū h̄ igit̄ impletū sit tpe cōstantini / & Siluestri pape: qz tpe romanū imperiū p̄ fidē verā subiectū ē / tesū filio vginis marie. p̄tz qz ip̄e ē ver⁹ x̄ps & messias. Postqz / aut̄ p̄batū ē tēpus aduētus x̄pi p̄teritū p̄ scripturā canonī / cā. hoc idē etiā p̄bat p̄ slofas & dicitā doctoz hebreoz apud / eos autētica. vñ Esa. vlt. dicit: Anteqz parturiret pepit. Glofa / hebreoz. Quia anteqz nat⁹ fuisset ille q̄ in seruitutē vltimā re / degit nat⁹ fuit redēptor. qz ante natiuitatē x̄pi qz ciuitates de / struxit: p̄lin captiuitatē & fuituti exposuit: intantū qz dabant̄ / xxx. iudei p̄ nūmo argenteo: vt dicit Hugo flo. fuit natiuitas / ip̄sius christi. hoc idē p̄tz p̄ trāslationē chaldaicā ibidē. Ad / huc nō erit ei veniēs angustia & redēptio: & adhuc non venit ei / tremor cū doloribz p̄pter partū reuelabit̄ rex messias. dolor ei⁹ / & angustia part⁹ exp̄mūt maximā calamitatē quā sustinuerūt / iudei i obsidiōe x̄pi & Aspasia. qz an obsidiōe illāz miserī / am illā venit x̄ps: h̄ cēdūt multi apud eos. dicit tū qz ip̄e x̄ps / natus sit i die destructionis tēplī. Sed cū ab illo tpe fluxerunt

... .ccccxxv. anī q̄rit ab ip̄sis vbi sit ipse x̄ps: & vbi p̄ tātū tēp⁹ / fuerit. Et dicūt aliq̄ qz ipse cū āgelis viuēs in eo mō qz moyses / vixit. xl. diebz in mōte sinat & expectat p̄ceptū dñi ad fe ostē / dendū. Alij dicūt qz ē vltra mōtes caspios expectās p̄ceptū / dñi de liberationē ip̄si. Alij dicūt qz vadit p̄ mundū sic paup̄ et / leprosus & hūiliat⁹ p̄pter pctā ip̄si. fm qz dicit Esa. liij. Et nos / reputauim⁹ eū q̄si leprosus rē. quibz appareat ex p̄cepto dñi in / virtute ad liberationē filioz isrl de fuitute & miseria in q̄ sūt. / talis aut̄ varietas ostēdit manifeste qz dicitū eoz q̄tū ad hoc est / ficticiū: sed vey est qd ad h̄ qz tēpus aduēt⁹ x̄pi tā diu est p̄teri / tū. Item h̄ idē p̄tz p̄ q̄ndā traditionē apud eos autētica: & cō / tinet in quodā libro q̄ apud eos vocat̄ liber Judicij ordinari / orū tradit⁹ a domo Helie. i. a discipul⁹ ei⁹. p̄ter sex mille annos / erit mūdus. duo milia vanitat⁹. duo milia leg⁹. duo milia mes / sie. Ad intellectū hui⁹ ē sciendū qz hebrei dicūt h̄ fuisse dicitū a fi / lo mulierē sareptane quē suscitauit helias qz etiā postea habu / it spm p̄p̄etie: & p̄p̄etauit de duratiōe mundi qz duraret: vt / dicitū est sex milia annoz. duo milia aut̄ dicitū tēpus vanitatis: / qz a p̄ncipio mundi vsqz ad vocationē abrae: qz dicitū est ei a / dñs: Egredere de terra tua rē. h̄ est. xij. Mūdus desuenerat in / vanitate pctoz. p̄tio p̄ luxuriā: vt p̄tz tpe h̄oc. p̄pter qd scētū / est diluuiū: qz oīs caro corruerat viā suā. scōp̄o p̄ idolatriā p̄ / diluuiū: qm̄ circa natiuitatē abrae tot⁹ mūdus erat idolatrie / deditus. ipse aut̄ p̄tio ausus est publice vnū creatorē & deū p̄ / dicare: vt dicit Iosephus. j. libro antiq̄tatū. & istud tēpus du / rauit p̄ duo milia annoz & xij. qz abraam habuit. lxxv. an / nos qm̄ vocat⁹ ē. ex tūc aut̄ incepit tps leg⁹: qz lex non dat̄ nisi / p̄lo adunato. p̄ abraam at̄ incepit p̄bas adunari sub fide vni⁹ / dei & ad legē suscipiendā disponi. p̄pter qd abrae data ē lex cir / cumcisiois ad distinctionē illius ip̄si qz erat legē acceptur⁹ ab / alijs populis. ab illo aut̄ tpe. s. a vocationē abrae vsqz ad nati / uitatē x̄pi fluxerūt duo milia ānoz: nisi qz deficiūt. xxiij. Si igit̄ / tur accipiant. xxiij. qz sup abundant̄ vltra duo milia p̄dicta qz di / cunt tpa vanitat⁹: habebim⁹ q̄tuo milia ānoz a p̄ncipio mū / di vsqz ad natiuitatē x̄pi: nisi qz deficiūt. v. anni. Si igit̄. v. āni / qbus x̄ps latuit i egypto p̄pter p̄secutionē herodis: iungant̄ / p̄cedētibz: ita qz dies messie incipiant cōputari ab illo tpe qz de / egypto ē reuersus: h̄ebim⁹ de p̄ncipio mūdi q̄tuo milia āno / rū. vsqz ad dies messie. s. duo milia vanitat⁹. duo milia leg⁹. fm / p̄p̄etia p̄dictā. Itē aut̄ dies x̄pi debeat tū durare p̄ duo / milia ānoz vel plus vel min⁹: nō me tromitto. qz finem mūdū / dēterminādū dicē nō intēdo: s̄ sufficit mihi s̄z p̄dictā traditiōe / y iudeoz qz tps aduēt⁹ x̄pi sit p̄teritū. ex qz tā dicitū ē qz p̄teritū / a p̄ncipio mūdi q̄tuo milia ānoz: qz a p̄ncipio mūdi ip̄i cōpu / tat̄ q̄ngz milia & lxx. ānos. vsqz ad ānū dñi. M. ccc. qz ip̄i op⁹ / fuit scētū. Itē ostēdo. p̄positū p̄ rōnē ex scriptura sūptā. Considera / do ei⁹ p̄celluz veterē te. apparet qz q̄tū filij isrl fuerūt sūctēs / deo fuerunt i statu p̄spero. & si aliq̄ fuerūt captiui & afflicti: / hoc fuit p̄pter pctm̄ populi illi⁹. nunc aut̄ ita ē qz an captiuita / tem babilōnicā fuerunt idolatre pessimi & occisores p̄p̄etaz / eos a pctis p̄hibētū: intantū qz repleuerunt ciuitatem hierim / sanguie p̄p̄etaz vsqz ad os: vt dicit. Regl. Et multa alia se / cerunt. p̄pter qz captiui sunt in babilonia: & illa captiuitas / nō durauit nisi p̄ lxx. annos. Cū aut̄ captiuitas in q̄ sūt nunc / durauerit p̄ ānos. M. cc. xxxv. nec adhuc apparet eoz libera / tio de p̄sio. Porret eos p̄cedere qz pctm̄ p̄pter qd tādiu ca / ptiui sunt fuit maius qz pctā p̄cedētia captiuitatē babilōnicā: / cū pena debeat r̄idēre pctō. h̄ aut̄ nō pōt dici nisi p̄pter il / lud grauissimū pctm̄ qz christū eis i lege & p̄p̄et. p̄missum ne / gantes & p̄sequētes crudelit̄ occiderunt: qz post reditū capti / uitates babilōnice nō legunt̄ idolatrasse & p̄p̄etas occidisse / & tanta crimia p̄petrasse i alijs sic ante. & iō rōnabiliter nō pōt / assignari causa tante captiuitatē & miserie nisi illa qz dicta est. s. / qz nō cognouerunt tēpus visitatiōis sue: vt An. lxx. hoc aut̄ dicit / Ba. Moyses in libro Judi. ordinarioz: Iesus nazarenus / visus est eē messias & interfect⁹ est p̄ domuz iudicij: & ipse fuit / cā & p̄meruit vt destrueret̄ israel i gladio. Itē doctrina aliq̄ / declarat̄ vera: & h̄ duplr. Anō mō p̄ reductionē ad p̄ncipia cui / dentia: & hoc mō declarat̄ veritas eoz qz subiacēt facultati na / turalis intellect⁹. Alio mō p̄ diuinū testimoniū. s. qm̄ ad confir / mationē talis doctrine fit tale miraculū de qz certū est: qz nō po / test fieri nisi virtute diuina: sicut ē suscitatio mortui: illuminatio / ceci & p̄silia. Cōstat igit̄ qz nullo mō de pōt eē test⁹ falsitat⁹. / & ideo si tale miraculū vel factū diuinū p̄petraf ad declaratio / nē alicui⁹ doctrine: sufficiens cōcludit̄ p̄positū. s. talē doctrinā / esse verā: & hoc mō declarata est veritas eoz qz excedit̄ intel / ctus facultatē: sicut p̄tz qz hoc mō declarata est veritas qz dicta / est p̄ Moysen: Iosue & p̄silia. h̄c autē ita est qz opa diuina sūt

Probatio

multa valde et manifeste facta sunt ad declarationem christi et doctrinae eius et suorum: ut patet per scripturas verissimas et famam publicam vel quod nunc communitate in talibus faciunt sufficientem fidem: sic firmis testimonium Aristotelis fuisse per hunc Platonem: et tamen non habemus inde aliam probationem nisi per famam publicam. Igitur etiam sic fuit de doctrina christi. Et etiam patet per libros apostolorum iudeos autenticos. Scribit enim in quodam libello quod apud eos intumescit de iesu naçarenensi generatione: quod leprosus mundavit: et claudum ex utero matris sue stare fecit: et mortuum suscitavit: et multa alia quae fieri non poterant nisi virtute divina. Sed tamen ibidem quod talia fecerat virtute nonis tetragramaton: quod qui fecerat illud debito modo pronuntiare posset: virtute illius miracula facere: ut in eodem libro dicitur: Iesus autem naçarenus? pronuntiationem illius nonis didicit: ut ibidem dicitur quod in templo domini lapidem super quem steterat arca domini antiquus inuenit: in quo erat scriptum tale nomen expressum: vocat autem expositio illius nonis descriptio et determinatio: quae debet pronuntiare. licet autem hoc dictum non sit verum: tamen per hanc rationem deos habere argumentum quod nomen domini tetragramaton quod est in eis alia nonia scripsimus: sed eos non potest habere virtutem ad agendum aliquid contra rium honori domino: sed magis ad id quod est honori domino consonum. Et igitur dicitur quod virtute illius nonis iesus naçarenus fecerat miracula: oportet eos accedere quod doctrina christi ad cuius confirmationem faciebatur talia miracula non erat falsa nec honori domino contraria: sed magis consona. cum quod docuerit se esse verum deum verum christum a deo missum et verum hominem: sequitur per hunc quod istud sit verum. aliter sequitur quod ipse fuisset falsus: propha et ascriberet sibi blasphematozic diuinitatem: et quod ad confirmationem istius falsitatis fuissent facta haec miracula virtute diuini nonis scripsimus: et tunc deus in cuius virtute talia miracula fierent: quae alia virtute fieri non possunt esse testis falsitatis: quod est inconueniens. Item pronuntiatione cuiuslibet nonis non potest talia facere: sed solus deus talia fecit: et facit ad inuocationem sui nominis et virtutis. Si igitur christus virtute nonis predicti fecit predicta: oportet accedere quod illa fecit virtute divina: et per hunc quod doctrina eius ad cuius confirmationem talia fecit fuit vera: cum deus non possit esse testis falsitatis: ut. S. dicitur. et hoc etiam et alia videtur dicere Iosephus expressis: quod fuit marinus historiographus iudeorum: et apud eos autenticus. dicit enim sic libro. xvii. antiquitatum describens tempus Tyberij cesaris: sub quo passus est iesus. Fuit huiusmodi tempus iesus sapiens vir: si tamen eius virtus notare phas erat ei mirabilium operum effectus: et doctor eorum hominum qui libenter audiunt ea quae vera sunt: et multos quidem iudeorum et multos ex gentibus sibi adiunxit: christus hinc erat: hanc accusatioem primo nonis gessit viros cum pilatus in cruce agendum decreuissent: non deferuerunt eum huiusmodi ab initio dilexerat eum. apparuit enim eis iteque viuis: hinc quod dicitur inspirati prophete vel hec vel alia de eo in mirabilia miracula futura esse predicta. Item quod scriptura dicit aliquid futurum et determinatum: hunc modum et locum: et sic oia ista currant in unum: manifeste patet quod illud quod fuerat predictum est adimpletum. sacra autem scriptura predicta: per aduentum christi: ut patet in multis locis: determinauit etiam christus veniens: videlicet quod fieret translatio regni: ut huiusmodi. xlii. Non auferet sceptrum de iuda et sic. sicut locum nascendi. et dicitur. v. Et tu herusalem. sicut modum viuendi. scilicet quod christus in paupertate vlueret: Zach. ix. Ecce rex tuus venit iustus et saluator: ipse pauper et dicitur determinauit scriptura modum morandi. scilicet quod in humilitate et patientia ex parte ipsius persone christi: et in crudelitate maxima ex parte ipsorum occiderunt eum: ut huiusmodi. l. iij. Tanquam ontis ad occisionem ducit et sic. cum autem haec oia manifeste sint adimpleta de iesu naçarenensi: rationabiliter concluditur quod ipse sit verus christus. Sed et huiusmodi arguitur iudei et multi populi. primo per id quod huiusmodi. l. i. vbi loquitur de tempore aduentus christi. d. Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus domini in monte montium et sic. Sequitur: et stabunt gladios suos in vomeres: et lanceas suas in falces: non leuabit gens gentem gladii: nec exercitabunt ultra ad plium. Et his enim formatur quod dicitur plex argumentum. Secundo ex hoc: Erit in nouissimis diebus. Iesus autem non fuit in nouissimis diebus: quod post natiuitatem eius fluxerunt multa tempora: igitur non fuit christus cuius aduentus pronuntiat in nouissimis diebus. Secundo ex eo quod subditur quod mons domus domini erit in vertice montium. Mons enim ille dicitur mons sion vbi fuit templum edificatum: sed mons ille in aliquo non est eleuatus. et adhuc non venit christus. vni occasione huiusmodi vbi dicitur aliquid doctores hebreorum quod dicitur de porta monte thabor in monte sinai et monte carmeli ad locum vbi est hierusalem: et super verticem istorum montium ponere montem sion. huiusmodi autem non dicitur adimpletum. et sic. Tertio arguitur ex eo quod subditur: et fluuet ad eum omnes gentes: quod non omnes gentes crediderunt in iesum naçarenum: nec adhuc credunt. igitur non fuit christus. Quarto per id quod subditur: Non leuabit gens gentem gladii et sic. quod non cessauerunt bella per orbem: ut patet manifeste: et magis quod post mortem iesu in iudea fuerunt bella atrocissima tempore Antiochi et Tiberii. igitur ipse non fuit verus christus. Ad primum dicitur est quod dies nouissimi dicitur. scilicet dies messie in sacra scriptura: quod per doctores hebreorum debet ad minimum du

rare per duo millia annorum. ut patet ex predicto: et si solum dies messie dicitur dies nouissimi: et etiam aliquid tempus ipsius christi predicta: ut patet. xlii. vbi patriarcha iacob dixit filiis suis: Congregamini per annu et sic quod vetera sunt nouissimis diebus: et ibidem non solum veniat de aduentu christi: sed de multis alijs quae impleta sunt a tempore regum israel et iudicum: ut patet per istam intentionem: et etiam per expositores hebreorum: et non valet predictum argumentum. Ad secundum argumentum dicitur quod eleuatio montis sion non intelligitur secundum localem eleuationem: ut intelligitur iudei: sed secundum nobilitatem et signorum magnitudinem: secundum etiam quod dicitur. Magna magnitudo doctorum apud eos: hoc dicitur quod tanta signa et maiora debet fieri in aduentu christi in monte sion quam in predictis alijs montibus: et hoc patet impletum per iesum naçarenum qui illuminauit caecum natum et sanauit languidum in pabata piscina: et multa alia miracula fecit ibi: vbi etiam spiritus sanctus apostolis dedit: quod fuit maximum miraculum: quod homines idiotae et simplices habuerunt noticiam perfectam scripturam: et loquuntur idiomata omnium linguarum. Si autem diceretur quod haec solutio sumatur ex euangelio. et non est efficax: sed eos nec valet: quod ad probandum aliquid iudeis oportet per scripturam apud eos autenticam: in ratione eorum dicitur: dico quod hoc non oportet per. Item non solum euangeliste scribunt christum miracula fecisse vera: sed etiam doctores hebreorum: ut patet ex predicto. per quod ista solutio habet efficaciam ex eorum libris. Ad tertium dicitur quod ibi est distributio per generibus singulorum et non per singulis generibus: sed quod omne aial fuit in arca noe: quod de singulis speciebus aialium fuerunt ibi aliquid individua in arca noe. Sicut de omnibus gentibus aliquid crediderunt in christo: ut patet per diffusionem fidei in toto orbe. Alii potest dicitur quod ois in sacra scriptura ponitur per multum aliquid et frequenter: sicut huiusmodi. Reg. xvij. Dixit ab salon et ois viri israel melius est consilium. Certum est enim quod ibi non erat ois viri israel pites sed multi: et sic est in proposito: quod multi pueri sunt de gentibus ad fidem catholicam etiam tempore apostolorum: quod in ois terra exiuit sonus eorum. scilicet predicatiois et annuntiationis fidei christi. Ad quartum dicitur quod circa tempus christi fuit paupertas diuturna in toto orbe: et maxime in iudea: quod patet per quod imminet natiuitatem christi pacificam: ois regnum et sub imperio romano redactum: preceptum fuit a cesare augustinus dicitur de iudeis: et ab illo tunc usque ad. pl. annum post passionem christi qui inceperunt iudei rebellare romanis non legunt aliquid bella notabilia fuisse in iudea: nec in deos vfos fuisse armis: quod terra illa custodiebat a militibus romanis. et tunc probabile est quod tunc propter diuturnitatem temporis pacis iudei instrumeta quibus prius utebantur in bellum mutauerunt in instrumeta agriculture apta: sic sensu bilis videmus fieri in terra vbi est paupertas diuturna: et tunc dicitur in auctore predicta: et stabunt gladios et sic. quod autem subditur: Non leuabit gens gentem et sic. non oportet pacis eternitatem: sed diuturnitatem. vbi autem habemus: ultra in hebreo huiusmodi: Ad quod dicitur non significat eternitatem: ut patet. l. iij. Reg. vj. vbi nonis hemus: et ultra non venerunt latrones syrie in terram israel. In hebreo huiusmodi: Ad vel aag. et tamen certum est quod ibi non oportet eternitatem: quod frequenter postea syri inuaserunt et depredati sunt terram israel: sed oportet diuturnitatem temporis ad longum tempus. hoc est ne illis accidat sicut accidit illis in samaria deduxit heliseus. de quo dicitur et ibi fmo. Quid arguitur ibi iudei sed aduentum christi. per hoc quod huiusmodi. l. i. Egredietur xga de radice iesse et sic. vbi scriptura loquitur de aduentu christi etiam secundum omnes doctores hebreorum et catholicos. sequitur ibidem: Habibit lupus cum agno: et pardus cum hedo accubabit. et sequitur ibidem: Electabit ifans ab vberibus foraminis aspidis: et cauerna reguli quod ab lactarum fuerit manuum suam mittet. Dicitur sic iudei quod aduentu christi aialia siluestria debent se domesticare: sic quod pacifice habitabit cum aialibus naturalibus: et aialia venenosa non nocentur hominibus vel pueris: imo secure infantes cum eis ludunt. huiusmodi autem non est impletum ut patet ad sensum: igitur non venit christus. Ad hoc dicitur quod ibi est locutus metaphorice: quod ibi noian homines noibus aialium. Sicut huiusmodi. xlii. vbi dicitur: Benjamin lupus rapax et sic. ibidem: Reptalim ceruus emissarius. Et ibidem: Pan coluber in via. Et igitur dicitur dicitur est in proposito quod iudei et gentes quod prius erant ad inuicem nocentis et odio sit. pacifice sibi habitabunt conuersi ad fidem christi: ut dicitur. l. iij. Multitudinis creditum erat cor vnum et aia vna: et tamen illo tempore fuerunt ad fidem christi conuersi aliquid gentes: ut patet eodem libro. Et eodem modo exponendum est de pueris quod sequitur de aialibus venenosis: sed simplices et pueri non ledunt ab eis quod aia conuersione ad fidem christi erant veneno infidelitatis et perfidie repleti. Quod autem talis modus loquendi sit in predicto ca. l. i. patet per id quod praemittitur ibi: quod stirpem iesse vocat virga. sicut ipsum iesum vocat flor. cum dicitur: Et flos de radice eius ascendet et sic. Et sicut cum subiungitur: Erit iusticia cingulum lumborum eius: et fides cinctorium renu eius. manifeste huiusmodi quod ibi cingulum et cinctorium metaphorice accipiuntur. Et hoc oia patet per translationem chaldaicam quae sic habet: Erunt rex de filiis isa. et messias de filiis filioz eius. sequitur: Et erunt iusti cincti cincta eius: et fideles adhaerentes eius: erit iusticia cingulum lumborum eius: et sic.

et rare

incarnationis christi

fides cinctoꝝ renū ep̄. vbi nos hēm? dicitur lup⁹ cū
 agnō. ibi seq̄t: Et p̄ i dicitur ei⁹ multiplicabit. Et q̄ p̄ q̄ e lo
 cutio metaphorica. p̄t etiā dicit q̄ ad ipletū ē ad iſtam in fide/
 lib⁹ xp̄i: q̄z ferē māfuerē facte ſūt fr̄e q̄nt̄ corā fidelib⁹ xp̄i eoz
 deuozatiōi expoſite. ſiſt beſtie venenofe nō poterāt eis nocē:
 vt eis ſaluatoꝝ p̄miſerat i euāgelio: Dedit vob⁹ x̄tutē calcādī
 ſup ſer. 7 ſcor. 7c. 7 Act. xxviii. d̄ q̄ paul⁹ p̄cuſſus a vipera i
 nullo vt leſus ē. p̄t etiā barbari vidētes h̄ 7 admirātes dice/
 bāt ip̄m eē deū. vt p̄z ibidē. Serto arguit p̄ id qd̄ h̄ Deuſ.
 xx. Si ad cardies cell fuer⁹ diſſipat⁹ ide retrahet te dñs de⁹
 tu⁹: 7 aſſumet atq̄z iroducet te i terrā q̄ ſua poſſederūt p̄ſentū
 7c. Et h̄ ibi arguit: cū ſim⁹ diſſipat⁹ p̄ totū mūdū 7 nō grega/
 ti: ſeq̄t q̄ nō uenerit xp̄s. Ad h̄ dicit qd̄ h̄ fuit ipletū in
 reditu eoz d̄ captiuitate babilonica. H̄ h̄ arguit p̄ id qd̄
 habet 7 c̄eb. xxix. Sciet q̄ ego dñs eoz eo q̄ trāſtuleri eos
 in natiōes: 7 gregaueri eos ſup ſrā ſuā 7 nō derelinq̄rē quē
 cūq̄ er eis. ibi: Mlti ei derelicti ſūt d̄ captiuitate babilonica
 7 aſſyrioz: q̄z nō oēs reuerſi ſūt. igit̄ tūc nō fuit ipletū xp̄s.
 Ad h̄ dicit qd̄ nō fuit ipletū d̄ derelicti q̄ uoluiſſent reuerſi
 q̄z 7c. q̄ erat monarcha i oib⁹ ill⁹ regnū dedit licētā ḡnālē oī
 bus reuerſēdī. Imo etiā mūera dedit reuertētib⁹: vt p̄z Adre
 7. iō in h̄ ipletū ē x̄bū Ezechiel 7 ip̄i. Moysi: q̄z nullus dere
 lic⁹ ē ibi q̄ uoluerit reuerſi. illi at̄ q̄ noluēre facti ſūt idigni di
 uino b̄nificio. Alii p̄t dicit ſic q̄ p̄dicta ḡregatio p̄t itelli
 gi p̄ fidē 7 charitatē q̄ ḡregatio ē p̄ xp̄m iſum ſm q̄ exp̄dit
 Job. c. x. vbi dicit q̄ cyp̄ſus p̄bauit q̄ iſus erat moztur⁹
 p̄ gēte. 7 nō tm̄ p̄ gēte: ſ̄ vt filios dei q̄ erāt diſſip⁹ ḡregaret
 in vnū. null⁹ at̄ ei h̄t ḡregationē derelictū q̄ uelit intrare:
 q̄ nulli claudī ḡremiū ecclē. Septio arguit iudē p̄ id qd̄
 habet Zach. vi. At oēs nomē ei⁹. Trāſlatio at̄ chaldaica ſic
 h̄z: Meſſias nomē ei⁹. Et q̄ p̄z q̄ de xp̄o itelligit. 7 ſeq̄t in ea
 dē auctē: Et edificauit tēplū dñi. H̄s at̄ nō edificauit aliq̄d
 tēplū dñi igit̄ nō fuit xp̄s. Ad h̄ dicit qd̄ h̄ auctas itelli
 git de ſcdo tēplo edificato p̄ Zorobabel: vt dicit Ba. Sa. do
 ctōz eoz. et iō ex h̄ h̄ nos nō h̄t argumētū: ſ̄ dato q̄ itelligat
 de xp̄o ad iſtam d̄ dicit qd̄ ip̄e edificauit tēplū de lapidib⁹ vi
 uis et ſpūalib⁹: videlz de ip̄s fidelib⁹. et tal̄ edificatio debe
 bat ip̄i xp̄o q̄ ē p̄ſentiffima. vñ ſup ill⁹ Hēn. xxviii. Mō ē h̄ all
 ud niſi dom⁹ dei 7c. i. dom⁹ q̄ edificata ē in terr⁹ nil eſpectu
 dom⁹ ecclē. Illa xp̄ie edificat ex lapidib⁹ uiuis: videlz ex fi
 delib⁹ in p̄nti cōp̄aginat⁹ ad iuicē 7 ḡglutiat⁹ p̄ ḡraz. 7 i ſutu
 ris p̄ gliaz. vbi h̄t Ho. hebraica q̄ patriarcha Jacob vidit dei
 domū edificadā i terr⁹ 7 domū dei in cel. iō dicit. Mō ē h̄ allud
 7c. Octauo arguit p̄ id qd̄ h̄t Miere. xxii. Ecce dies uenit
 dicit dñs et ſuſci. da. ger. iuſtū 7c. qd̄ de xp̄o itelligit vt ē. ſ. al
 legatū. Et ſub dicit ibidē: In dieb⁹ ill⁹ ſaluabit iuda 7c. H̄ nū
 q̄ accidit rot miſerie filijs iſrl̄ ſic poſt paſſionē xp̄i. p̄z in de
 ſtructiōe ciuitat⁹ 7 tēpli. q̄ nō fuit x̄e xp̄s. Ad h̄ dicit qd̄ iā
 nō erant filij iſrl̄ i iuda xp̄ie loq̄ndo: q̄ erāt auerſi a deo: q̄z
 xp̄m negauerūt 7 occiderūt. p̄t qd̄ in illā miſeria uenerūt. At iō
 ex illa miſeria mag⁹ p̄cludit p̄poſitū. ſic p̄z ex p̄dict. Illi at̄ q̄
 erāt uere filij iſrl̄: 7 q̄. ſ. xp̄m receperūt ſaluari ſunt p̄ ip̄m: nō ſo
 lū ſpūaliter xp̄m ad aſas: ſ̄ etiā xp̄m ad corp⁹ corp̄alē. q̄ ſm q̄
 d̄ in ecclēſtica hiſtoria: imminere deſtructiōe ciuitat⁹ hierſm p̄
 titū 7 veſpaſianū admonitū ſūt fideles q̄ erāt in iudea p̄ āge
 rōm: 7 ſaluati ſūt i bōa pace 7 ibi h̄itabāt p̄ſidēter. Alii
 p̄t dicit ad auctē p̄dictā Miere. q̄z illi ſūt p̄fecti de regno xp̄i:
 de q̄ ibi loq̄t q̄ iā ſūt in glia celeſti. i illi h̄itabāt oīno p̄ſidēter
 q̄ ſūt p̄fecte ſaluati. Nono arguit p̄ id qd̄ h̄t Dan. vii. Aſpi
 ciebā in viſiōe noct⁹ 7 ecce i nubib⁹ cel⁹ q̄ſt fill⁹ hoīs uiebat.
 Scdm̄ oēs expoſitoꝝ iudeoz 7 catholicos loq̄t ibi de aduē
 tu xp̄i. Ieſus at̄ naçaren⁹ nō uenit in nubib⁹ nec in tali p̄tate q̄
 lis ibi deſcribit. q̄ nō fuit xp̄s. Ad h̄ dicit qd̄ h̄ ſc̄ptura loq̄
 tur de duplici aduētu xp̄i. ſ. in mūdū 7 ad iudiciū. p̄m⁹ aduē
 deſcribit cū hūilitate. ſc̄d⁹ cū p̄tate. Daniel aut̄ loq̄t de ſc̄do
 aduētu vñ ibidē ſeq̄t: Donec i h̄roni poſiti ſūt. Et ibi d̄: Iudī
 cū ſedebit ap̄t ſūt libi. Iudēi at̄ exccarati neſciūt aduētu du
 plicē diſtinguere: et iō errant multiplici. q̄z aliq̄ expectat xp̄m
 in ſc̄do aduētu apparere in tanta x̄tute q̄ poſſit oīa trena ſibi
 ſubijcē 7 eos liberare 7 regnū eoz reſtituere. p̄t qd̄ etiā xp̄i
 diſcipuli poſt eſurrectionē q̄rebāt Act. i. Dñe ſi in tēpe h̄
 reſtitues regnū iſrl̄. Alii at̄ p̄t ſc̄pturas q̄ māſeſte loquūt
 de xp̄o 7 de hūanitate 7 de paſſiōe ei⁹. 7 p̄t illas q̄ loquūt d̄
 ei⁹ eminētia 7 p̄tate expectat duos meſſias. vñ q̄ d̄ ſi filius io
 ſeph. 7 iſte ē paſſur⁹ 7 occidēd⁹. aliū q̄ d̄ ſi fil⁹ Dauid q̄ ſuſcita
 bit filiū ioſeph meſſiā 7 reſtituet regnū iſrl̄. 7 ad h̄ ſaluādum
 ponūt diuerſas ſc̄pturas. H̄ iſtud dictū nō h̄z auctē in ſc̄ptu
 ris: h̄z em̄

ris: h̄z em̄ p̄ſes dicti ſunt meſſie ſiue vneti. qd̄ idē ē p̄ticipatiōe
 vt dauid 7 ſaul 7 qd̄ aliq̄ null⁹ tñ in ſc̄ptura ad ſalutē xp̄i d̄
 vētur⁹ niſi vn⁹. Itē iſtud dictū p̄ rāto h̄z altquā apparētā p̄
 q̄to ipletū ē de xp̄o q̄ fuit fili⁹ ioſeph putati⁹. 7 ſic uocat⁹ vt
 p̄z i euāgelio. 7 etiā fili⁹ dauid ſm carnē: vt p̄z ex p̄dict. De
 timo arguit p̄ id qd̄ h̄t Ma. xx. Erit lux lūe ſic lūmē ſol: 7 lū
 mē ſol erit ſc̄pturicū ſic lux ſc̄ptē dicit i die q̄ alligauerit dñs
 vuln⁹ xp̄i ſui 7 p̄cuſſarā plagē ei⁹ ſanauerit. cū igit̄ aduē⁹ xp̄i
 expectet ad ſalutē xp̄i. igit̄ in aduētu ei⁹ mutatio corp̄oz cele
 ſtū fiet: cū h̄ nō ſit adhuc facta. videt q̄ p̄miſſio d̄ aduētu xp̄i
 adhuc nō ſit iplera. Ad h̄ dicit qd̄ h̄ ad p̄cedēs argumētū
 q̄ loq̄t de aduētu xp̄i ad iudiciū. tūc em̄ inouabunt 7 muta
 runt qd̄amō corpa celeſtia. 7 tūc ſaluabit vuln⁹ xp̄i: p̄cuſſa
 ra plange ei⁹: q̄z tūc deſtruet mortalitas p̄ p̄ctm̄ p̄moꝝ parentū
 i ducta: q̄z oēs hoīes reſurgēt ad vitā imortalē. Andecio ar
 guit p̄ id qd̄ h̄t Ma. liij. Vidēbit ſemē iōge. 7c. 7 p̄z. lxxviii.
 Nonā in ſeculū ſeculū ſemē ei⁹. Ieſus at̄ naçaren⁹ nō legit̄ fili
 os habuiſſe. q̄ nō fuit xp̄s. Ad h̄ dicit qd̄ h̄z iſrl̄ habuit fili
 os ſpūales. 7 tal̄ filiatio ſibi debebat p̄ fidē 7 ſacrā: nō autē p̄
 carnalē p̄p̄agationē q̄ ſp̄ h̄z fedtate xp̄i. In ſup ill⁹ Hēn.
 xxi. In ſaac uocabit tibi ſemē. Ho. hebrez. Mō ē q̄ xp̄s filius
 fuerit duo ſecula uel deos uocabit tibi ſemē. uocant̄ at̄ h̄ duo
 ſecula. xp̄s leg⁹ 7 xp̄s xp̄i. Illi q̄ etiā p̄ fidē xp̄m: ſūt ſe
 men 7 filij xp̄i. Duodecimo arguit p̄ id qd̄ h̄t Ezech. vlti. vbi
 deſcribit qd̄ dā tēplū mirabile 7 magnū in ſra iſrl̄ edificadū. 7
 h̄ dicit in aduētu xp̄i cōplēdū. h̄ at̄ nō ē factū: igit̄ 7c. Ad h̄
 eſt dicit qd̄ ſc̄ptura ibi loq̄t ſub metaphora de domo celeſti
 de q̄ ſupradictū ē. Et h̄ p̄z p̄ id qd̄ h̄t fine Ezech. p̄cludit. Et nō
 mē ciuitat⁹ ex illo die dñs ibidē. Hoc etiā p̄z p̄ multa alia q̄
 ponunt in ſra: q̄z ibi deſcribit ſuui⁹ h̄ns ligna pomifera ex vtra
 q̄z p̄te faciētia fruct⁹ q̄libet mēſe: 7 h̄ntia folia nūq̄ deſluētia q̄
 nullo mō uident⁹ x̄ficari ad ſraz. Hoc etiā videt p̄ dictū Ba.
 Sa. doctōz hebrez dicit q̄ de hierſm ſupna locute ſūt ſeri
 pure i fine Ezech. Hec igit̄ ſunt q̄ arguit iudē i qd̄ dā alia q̄
 dimittit: xp̄i p̄ſentitē vitādā: tū q̄ etiā ſolutiōes eoz patet
 ex p̄dict. Et ſic p̄z tertiū p̄ncipale qd̄ erat determinadū in iſta
 q̄ſtiōe: videlz q̄ xp̄s aduē⁹ xp̄i ſit p̄teritū. Altiō ſoluēdū ē
 argumētū qd̄ ſiebat i oppoſitū in p̄ncipio q̄ſtiōis. vbi dicebat
 q̄ ſi p̄dicta de fide catholica p̄t p̄bari p̄ ſc̄pturā a iudeis re
 cepta. nō ē veriſſile q̄n̄ illi q̄ ſūt in eos ſtudiosi h̄ p̄cepſſent. 7
 p̄ xp̄s ſuū erroꝝ reliq̄ſſent. Ad h̄ dicit qd̄ multi in eos
 ſfati p̄ceperūt 7 a tpe xp̄i. ſic p̄z d̄ Mathanael: Hicodemo: Ha
 maliele q̄ fuerūt doctōz 7 p̄t i lege. S̄l̄ de Paulo ap̄lo
 7 Apollo. 7 mult⁹ alijs. vñ Job. xij. d̄: Et de p̄ncipib⁹ mlti cre
 diderūt in eū. ſ̄ xp̄i p̄bariſcos nō p̄ſitebant ne de ſynagoga
 expellerent. dicebant tūc p̄ncipes ſacerdot⁹ 7 legis doctōz.
 Multi etiā poſtea legiſp̄iti h̄ p̄ceperūt ſic dictū ē de Joſepho.
 7 idē poſſet dici de mult⁹ alijs. Multi at̄ auerſi a fide xp̄i tri
 plici de cā. vna ē xp̄i timoꝝ penurie tēpal⁹: q̄z ſp̄ fuerūt cupidī
 7 i lege eoz ſp̄ p̄mittit abūdātia t̄palū. iō ſupna modū abhoz
 rēt xp̄m. Alia cā ē: q̄z a cunabulis in odijs xp̄i nūtrunt 7 legi
 ſp̄ h̄nt. Alia cā ē: q̄z a cunabulis in ſynagoga oī die. Alia aut̄ ad que
 hoīes ſūt aſſueti a p̄ueritia: ſunt q̄ in naturā h̄erſa: 7 p̄ xp̄s
 auertūt iudiciū intellect⁹ a x̄tate xp̄i. Tertia cā ē xp̄i difficul
 tarē 7 altitudinē eoz q̄ in fide catholica p̄ponunt credēda: ſic
 eſt trinitas p̄ſonaz in diuina natura: 7 due nature in vna p̄ſona
 xp̄i: 7 ſac̄m̄ eucharistiē q̄ nullo mō p̄t cage. 7 iō reputat nos
 tres deos colere 7 credere. In ip̄o etiā ſac̄o eucharistiē repu
 tant nos peſſimos idolatras ſicut p̄ xp̄ientia coguerūt illi q̄
 fr̄e q̄ntē de iſt⁹ cū eis p̄tulerūt. 7 iō a fide catholica p̄ talib⁹ auer
 ſunt 7 plures iā baptizati ad vomitū reuertunt.

¶ S̄ntis.

Opus totius B̄b̄lie cū ḡloſulis t̄ marginalibus q̄ inter/
 linealibus ordinarijs: vna cū uenerādi patris Nicolai de Ly
 ra poſtillis: moralitatibus: additiōibus ac replicis: necnon
 libello queſtionū iudaicā p̄ſidiā in catholica fide improban
 tium: per Johannem Petri de Langendoſſ et Johannem
 Froben de Hamelburg ciues Baſilien. magna diligētia et
 opa: Baſillee impreſſum: Anno dñi Millesimoquadringēſi
 ſimo nonageſimo octauo: kalēdis decembribus: explicit.

Laus deo.